

4+4+4 Yapılanması Kapsamında Hazırlanan Uyum ve Hazırlık Çalışmaları Kitaplarının Değerlendirilmesi

Prof. Dr. F. Dilek Gözütok*

Arş. Gör. Özgür Ulubey*

Arş. Gör. Ayşe Gülsüm Akçatepe*

Arş. Gör. Ece Koçer*

Arş. Gör. M. Emir Rüzgar*

5.1.1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda, 30.03.2012 tarihinde yapılan değişiklikle, Türk Milli Eğitim Sistemi'nde 1997'ye kadar 5+3+3, 1998'den sonra 8+3 ve ardından da 8+4 biçiminde uygulanmakta olan örgün eğitim, 4+4+4 biçiminde yapılandırılmıştır. Yeni yapıda, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim kademelendirilerek kesintili hâle getirilmiştir. İlk dört yıl ilkokul, ikinci dört yıl ortaokul olarak düzenlenmiş ve üçüncü dört yıldaki lise, (kâğıt üzerinde) zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Ancak bu yapılanma ile öğrenciye, zorunlu eğitim kavramı adı altında, ilk dört yıldan sonra öğrenimine açık öğretimde devam etme serbestliği de getirilmiştir. Düzenleme ile ilk dört yıla başlama yaşı zorunlu olarak 6 yaştan (72 ay) 5 yaşa (60 ay) indirilmiş, ortaokul ve liselerde öğrencinin veya anne-babasının isteğine ve seçimine bağlı olarak dini içerikli derslerin de ağırlıklı olarak yer aldığı seçmeli derslere yer verilmiştir.

Yeni yapılanma, pilot uygulaması yapılmadan 2012 – 2013 eğitim-öğretim yılında (1, 5 ve 9. sınıflarda) kademeli olarak uygulanmaya başlanmıştır. Eylül 2013 öğretim yılı başında, 5 yaşını tamamlayan çocuklar, adreslerine dayalı olarak en yakın okula zorunlu kayıtları yapılarak 12 yıllık zorunlu eğitimin ilkokul 1. sınıfına, 4. sınıfı tamamlayan öğrenciler, ortaokul 1. sınıfa, 8. sınıfı tamamlayan öğrenciler ise lise 1. sınıfa başlatılmışlardır. Bilim çevrelerinden ve velilerden gelen tepkilerle okula başlama 60-66 ay arasındaki çocukların okula gönderilmesi velilerin isteğine bırakılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) 12 yıllık zorunlu eğitime geçiş ile Türkiye'deki yetişkin nüfusun ortalama eğitim süresinin ve lise mezunu sayısının arttırılacağını, okullaşma oranındaki bölgesel farklılıkların azaltılacağını, farklı alanlarda yeteneği olan öğrencilere ortaokul 1. sınıftan itibaren kendilerini geliştirme fırsatı tanınacağını, eğitimin kademelere bölünmesi ile kademeler arası geçişlere olanak sağlanacağını, böylece yetenek ve gelişimlerine göre bireylere erken yaşlarda meslekî tercih hakkı tanınacağını, okula başlama yaşının 60 aya düşürülerek, çocuklara erken yaşta ilkokula başlama fırsatı verileceğini, bu konuda dünya genelindeki uygulamalarla paralellik sağlanacağını ve farklı kademelerdeki öğrencilerin farklı binalarda eğitim göreyek, ortak mekânlardan yeterince yararlanmalarının sağlanacağını belirtmiştir (MEB, 2012a).

---

* Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Programları Bölümü Öğretim Elemanları

Kanun teklifinin yapıldığı dönemde, üniversiteler, bazı sivil toplum kuruluşları, ana muhalefet partisi ve kamuoyu, MEB'in yeni kanunla getireceğini belirttiği düzenlemeleri; ilkokula başlama yaşının bir yıl erkene alınmasının ve okul öncesi eğitimin zorunlu olmamasının bilimsel verilere uygun olmadığını (Ankara Üniversitesi, 2012; Boğaziçi Üniversitesi, 2012; ERG, 2012; ODTÜ, 2012), sınıf öğretmenlerinin 5 yaşındaki çocuklara eğitim vermelerinin pedagojik açıdan sakıncalı olduğunu (Ankara Üniversitesi, 2012), meslek seçimini erken yaşlara alınmasının doğru olmadığını (Ankara Üniversitesi, 2012; Boğaziçi Üniversitesi, 2012; Koç Üniversitesi, 2012; ODTÜ, 2012) ve örgün eğitimin esnekleştirilerek “açık öğretim,” “mesleki eğitim,” “evde eğitim” gibi kavramların altında çocuğun temel eğitimden yoksun bırakılması anlamına gelebileceğini (Ankara Üniversitesi, 2012; Boğaziçi Üniversitesi, 2012; ODTÜ, 2012) gerekçe göstererek eleştirmişlerdir.

Kanun teklifinin görüşüldüğü süreçte, belirtilen eleştiriler ve muhalefet partilerinin yoğun engelleme çabalarına karşın, kanun teklifi hızlı bir şekilde iktidar partisinin çoğunluk oylarıyla kabul edilerek uygulamaya konmuştur. 12 yıllık zorunlu eğitim kararı ile birlikte ilkokul programlarının kademeli olarak yenileneceği ve 1. sınıf programının yeni düzenlemelere uygun hale getirilmek üzere gözden geçirileceği duyurulmuştur. 60 aylık, 72 aylık ve hatta 84 aylık iken kayıtları yapılan ve bir arada harmanlanarak oluşturulan sınıflarda bulunacak çocuklar için MEB; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile TÜBİTAK arasında imzalanan protokol kapsamında içeriği hazırlanan “Uyum ve Hazırlık Çalışmaları” Öğretmen ve Öğrenci Çalışma kitaplarını ilk üç ayda uygulanmak üzere bastırmıştır. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 17/08/2012 gün ve 4755 sayılı yazısı ile bu materyali 2012-2013 öğretim yılından itibaren eğitim aracı olarak kabul etmiş, Öğretmen Kitabını 70.000 adet, Öğrenci Çalışma Kitaplarını (1 ve 2) 1.750.000 adet bastırmıştır. 1. sınıf programının kademeli olarak yeni düzenlemelere uygun hâle getirileceği belirtilmesine karşın bir program düzenlemesi değil, bir etkinlik kitabı hazırlanması ve adına “program” denilerek uygulanması uygun görülmemiştir. Bir yardımcı doçent editörlüğünde, biri yardımcı doçent, biri uzman beş kişinin yazarlığında, bir resimleyen ve bir de grafik tasarımını yapan toplam sekiz kişilik bir grup tarafından bu materyal oluşturulmuştur. Materyalin herhangi bir yerinde, oluşturulan etkinliklerin herhangi bir grupta denendiği, değerlendirildiği ve değerlendirme sonuçları doğrultusunda geliştirildiği konusunda bir bilgi yer almamaktadır. 5 yaşındaki çocukların da zorunlu olarak ilkokula kaydedilmesi ile ülke çapında sayısı 2 milyona yaklaşan bir öğrenci grubuna uygulanacak bir materyalin deneme çalışması bile yapılmadan uygulamaya konması oldukça düşündürücü ve bilimsel anlayışla çelişen bir durumdur.

Ayrıca, verileri birinci sınıf öğretmenlerinden toplanarak yapılan araştırmalarda da uyum programının öğrencilere temel becerileri kazandırmaktan uzak olduğu, öğrencileri okula alıştıramadığı, okulu sevmeyi kolaylaştırmadığı (Peker-Ünal, 2013); okula yeni başlayan öğrencilerin okula, arkadaşlarına, öğretmene ve öğretim etkinliklerine uyumunu kolaylaştırmadığı (Özgür-İnam, 2013) belirlenmiştir.

Eğitim Bilimlerinin herhangi bir alanında uzmanlaşmış bir eğitimci, MEB tarafından kısa bir sũrede hazırlanarak kullanılmaya başlanan İlkokul 1. Sınıf Uyum ve Hazırlık alışmaları Kitaplarını ve Öğretmen Kitabını, ana hatlarıyla incelediğinde bu kitabı bilimsel ölçũtlerle değerlendirme sorumluluğunu duyacaktır. Bũnyesinde eğitimin çeşitli alanlarından uzmanları barındıran Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakũltesi, MEB'in kısa sũrede hazırlayıp adına program dediği yazılı ders materyalini değerlendirmeyi bir akademik sorumluluk olarak kabul etmiş ve ekip çalışması ile bu araştırmayı gerçekleştirmiştir.

Araştırma kapsamında, 19 kişilik bir uzman grup (EK:1), İlkokul 1. Sınıf Uyum ve Hazırlık alışmaları Öğretmen ve Öğrenci Kitaplarında yer alan etkinliklerin içeriğini, etkinliklerde kullanılan yõnergeleri, gõrselleri ve kitaplarının tasarımını dokũman incelemesi tekniği ile incelemiştir. Elde edilen veriler, betimsel analiz yaklaşımına gõre, alanı program geliştirme olan dõrt araştırma gõrevlisi tarafından analiz edilmiştir.

Araştırma sonunda;

- Kitaplarda incelenen bazı etkinliklerin içeriğinin, 60-71 aylık õđrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim dũzeylerine uygun olmadığı, etkinlik içeriklerinde bazı kavramların yanlış kullanıldığı, bazı oyunların kurallarının yanlış verildiği, bazı etkinliklerin olumsuz õrtũk mesajlar içerdiği, etkinliklerin amaçlarının açık ve net bir dille ifade edilmediği, bazı etkinliklerin õđrencilerin yaratıcılığını, hayal gũcũnũ sınırlandırdığı ve bazı etkinliklerin aşamalılık ilkesine uygun olarak planlanmadığı,
- Kitaplarda yer alan bazı etkinliklerin kalabalık sınıflarda, bazılarının ise sınıf ortamında gerçekleştirilebilmesinin olanaklı olmadığı, bazı etkinliklerin sũresi kırk dakika olarak belirtilmesine karşın etkinliğin, ders sũresini dolduracak uzunlukta olmadığı, araç-gereçlerin eksik olduğu durumlarda bu sorununun daha da belirginleşeceği,
- Etkinlik yõnergelerinde dil ve anlatım hatalarının olduğu ve bu hataların yõnergelerin anlaşılmasını gũleřtirdiđi, bazı yõnergeler ile kullanılan gõrseller arasında uyumsuzluk olduğu,
- Etkinliklerde kullanılan bazı gõrsellerin õđrencilerin gelişim dũzeylerine uygun olmadığı, yalınlık ve basitlik ilkesine uyulmadan hazırlandığı, gerçek yaşamla uyum sağlamadığı, yoksulluk ve şiddet gibi õrtũk mesajlar içerdiği ve şiddet içeren çizimler kullanıldığı,
- Öğretmen Kitabı ve Öğrenci alışma Kitabı-1, kitap tasarımı bakımından bir bũtũn olarak ele alındığında, kullanılan gõrsellerde genel olarak, perspektifin doğru bir şekilde yansıtılmadığı, kitaplardaki etkinlikler arasında isim farklılıklarının bulunduğu ve her bir temayı temsil eden renklerin bazı temalarda ayırt edilemediği belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda;

- Uyum ve Hazırlık alışmaları Öğretmen Kitabı ve Öğrenci alışma Kitabı-1'in Talim Terbiye Kurulu tarafından kitap tasarım ilkeleri dikkate alınarak yeniden tasarlanması ve õđretim

materyali hazırlanırken, genel ve ayrıntılı amaçların belirlenmesi, amaçlara uygun içerik, etkinlik ve ölçme araçlarının hazırlanması,

- Bu materyalin kullanımına devam edilmesi hâlinde, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim düzeylerine uygun olmayan etkinliklerin ve görsellerin yeniden düzenlenmesi, etkinlik içeriklerinin, farklı alanlardan uzmanlar tarafından gözden geçirilerek yeniden hazırlanması, etkinlik yönergelerinin dil ve anlatım hatalarından arındırılması,
- Bu materyalin, içinde çocuk psikiyatristi, çocuk psikoloğu da bulunan bir bilim insanı grubu tarafından, 60–84 aylık çocukların algısını, bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimini nasıl etkilediğinin incelenmesi önerilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ankara Üniversitesi (2012). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne İlişkin Görüşü*. 10.04.2012 tarihinde <http://www.education.ankara.edu.tr/> adresinden alınmıştır.
- Boğaziçi Üniversitesi (2012). *5.1.1961 tarih ve 222 sayılı ilköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Hakkında Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Güncellenen Görüşü*. 10.06.2013 tarihinde http://fed.boun.edu.tr/form_files/Bogazi%C3%A7i_%C3%9Cniversitesi_Egitim_Fak%C3%BCltesi%E2%80%99nin_G%C3%BCncellenen_G%C3%B6r%C3%BC%C5%9F%C3%BC.pdf adresinden alınmıştır.
- Eğitim Reformu Girişimi (ERG). (2012). *TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmeye başlanan "ilköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi" hakkında değerlendirme*. 15.06.2013 tarihinde http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/ERG.GerekceliDeğerlendirme.4_4_4_YasaTeklifi.pdf adresinden alınmıştır.
- Koç Üniversitesi (2012). *İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi üzerine Görüş*. 15.06.2013 tarihinde <http://spm.ku.edu.tr/?p=342> adresinden alınmıştır.
- MEB (2012a). *12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar*. 10.06.2013 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/haberler/2012/12YillikZorunluEgitimeYonelikGenelge.pdf> adresinden alınmıştır.
- MEB (2012b). *İlkokul 1. Sınıf Uyum ve Hazırlık Çalışmaları Öğretmen Kitabı*. Ankara.
- MEB (2012c). *İlkokul 1. Sınıf Uyum ve Hazırlık Çalışmaları Öğrenci Kitabı-1*. Ankara.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) (2012). *5.1.1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" Hakkında ODTÜ Eğitim Fakültesinin Görüşü*. 10.06.2013 tarihinde http://www.fedu.metu.edu.tr/web/documents/other/222sayiliIlgokretimveEgitimKanunuHakkindaEgitimFakultesiGorusu_s4_1.pdf adresinden alınmıştır.
- Özgür-İnam, B. (2013). 4+4+4 Eğitim Sisteminde İlkokul 1. Sınıf Uyum Programının Değerlendirilmesi. *Öğretmen Dünyası*, 34 (402), 13-14.
- Peker-Ünal, D. (25-27 Nisan 2013). Sınıf Öğretmenlerinin 4+4+4 Uygulamasına Yönelik Görüşleri. *4th International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EK-1: Kitap inceleme toplantılarına katılan uzmanlar

Kitap inceleme toplantılarına katılan uzmanlar aşağıda verilmiştir:

Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan, Prof. Dr. Çağlayan Dinçer, Doç. Dr. Ayşe Okvuran, Doç. Dr. Fatma Bıkmaz, Doç. Dr. Müge Artar, Doç. Dr. Berrin Baydık, Yrd. Doç. Dr. Canay Demirhan-İşcan, Yrd. Doç. Dr. Ayşegül Bayraktar, Öğr. Gör. Dr. Fatma Mızıkacı, Öğr. Gör. Dr. Salim Sever, Arş. Gör. Dr. Aliye Erdem, Arş. Gör. Gökçe Karaman, Arş. Gör. Zeynep Akkurt-Denizli, Arş. Gör. Nergiz Üçüncü.

EK-2: İlkokul 1. Sınıf uyum ve hazırlık kitabından bazı resimler

Boyuyorum III

